

Nr 159

Utlåtande i anledning av väckt motion rörande principerna för intagning vid lärarutbildningsanstalterna.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av fröken *Karlsson m.fl.* väckt motion (II:381) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att vid intagningarna till lärarutbildningsanstalterna man följer principen, att endast de bäst meriterade vinner inträde och att fordringarna för inträde är lika för alla.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från *skolöverstyrelsen* och *styrelsen för lärarhögskolorna*, vilka i gemensam skrivelse bland annat anfört följande.

Frågan om proportionen mellan manliga och kvinnliga lärarkandidater vid folkskoleseminarierna behandlades ingående av seminarieutredningen i dess första betänkande Seminarieorganisationen I (SOU 1956: 18) sid. 169—174. Av utredningen framgår, att denna proportion, efter att tidigare genomgående ha varit 3:2, av 1931 års riksdag bestämdes till 11:9 men av 1945 års riksdag åter till 3:2, d.v.s. 60 % manliga och 40 % kvinnliga. På grund av den stora intagningen vid seminarierna och särskilt med hänsyn till rekryteringen till studentlinjen visade det sig emellertid icke möjligt att tillämpa proportionen 60:40 vid intagningarna åren 1947/55. Sistnämnda år var proportionen ungefär 50:50, vilken proportion sedermera årligen tillämpats (jfr departementschefens uttalande i proposition 1957: 123 sid. 62).

Seminarieutredningen framhöll, att även om det ur principiell synpunkt med fog kunde hävdas, att samtliga elevplatser vid seminarierna borde stå öppna för såväl manliga som kvinnliga sökande och att de mest meriterade och lämpligaste borde vinna inträde oavsett kön, var det då icke möjligt genomföra denna princip bl. a. av lokalhänsyn, när vissa seminarier icke kunde tillgodose undervisningen i gymnastik och slöjd för båda könen. Sedan seminarieutredningen framlade sitt första betänkande har bl. a. den förändringen inträffat, att folkskollärartjänster inte längre kan förbehållas manlig eller kvinnlig innehavare, såsom tidigare kunde ske. Frånsett ett av de båda seminarierna i Göteborg samt de fem seminarier, som fortfarande har enbart småskollärlinjer, kan nu alla seminarier ta emot såväl manliga som kvinnliga lärarkandidater. Med hänsyn till dessa förhållanden kunde nu med starkare skäl än som förelåg, då seminarieutredningen framlade sina synpunkter på ifrågavarande spørsmål, hävdas, att samtliga platser vid seminariernas folkskollärlinjer borde stå öppna för såväl manliga

som kvinnliga sökande och att de mest meriterade och lämpligaste borde vinna inträde oavsett kön.

Enligt styrelsernas uppfattning bygger emellertid motionärerna i sin argumentering väl ensidigt på studentbetygen i teoretiska ämnen. Vid intagningen måste hänsyn också tas till de för en klasslärare viktiga övningsämnen. Vid såväl lärarhögskolan i Stockholm som vid folkskoleseminarierna försöker man dessutom på olika sätt komma underfund med de inträdes-sökandes lämplighet för läraryrket och därvid bl. a. även beakta, hur lärarkandidaterna med sina i studentbetygshänseende olika utgångslägen kan göra sig gällande som undervisare. De manliga lärarkandidaterna vid lärarhögskolan synes ha hävdat sig väl i detta avseende i jämförelse med sina kvinnliga kamrater, trots de senares genomsnittliga överlägsenhet i fråga om vitsord i studentexamen. Medelbetyget i undervisningsskicklighet i folkskolläraryrket har i varje fall under år 1960 legat högre för de manliga än för de kvinnliga examinanderna.

Lärarhögskolans rektor framhåller, att generella slutsatser inte får dragas från de påvisade förhållandena från två examenstillfällena vid en enstaka lärarutbildningsanstalt. Överstyrelsen förfogar visserligen icke över någon statistik över studentexamensbetygen på studentlinjerna vid folkskoleseminarierna men däremot över vitsorden i folkskolläraryrket. Såsom framgår av nedanstående tabell var åren 1958 och 1959 på den tvååriga studentlinjen medelbetyget i såväl samtliga obligatoriska läroämnen som undervisningsskicklighet högre för de kvinnliga examinanderna. Vitsorden i övningsämnen är icke medtagna. För jämförelse har medtagits medelbetygs-siffrorna även för examinanderna samma år på fyraårig folkskolläraryrket. Skillnaden mellan manliga och kvinnliga examinander var där obetydlig år 1958 och ingen alls år 1959.

Folkskol-läraryrket år	Antal examinander		Medelbetyg i samtliga obligatoriska läroämnen		Medelbetyg i under- visningsskicklighet	
	Manliga	Kvinnliga	Manliga	Kvinnliga	Manliga	Kvinnliga
Tvåårig folkskolläraryrket						
1958	233	259	1.84	1.90	2.03	2.06
1959	141	146	1.87	1.95	2.05	2.07
Fyraårig folkskolläraryrket						
1958	274	233	1.93	1.92	2.01	2.04
1959	241	212	1.94	1.94	2.07	2.07

De angivna siffrorna vid examinationen åren 1958 och 1959 tyder på att skillnaden resultatmässigt mellan manliga och kvinnliga examinander på den fyraåriga linjen varit obetydlig och att de kvinnliga examinandernas överlägsenhet på studentlinjen icke är av sådan storleksordning, att man enbart av den anledningen borde frångå nu tillämpade normer vid intagningen på folkskolläraryrket. Överstyrelsen vill framhålla, att i fråga om principerna för denna intagning man bör ta hänsyn inte enbart till den enskilde inträdes-sökandes meritering utan också till skolans behov av såväl manliga som kvinnliga lärare. Om nu tillämpade bestämmelser om proportionen mellan manliga och kvinnliga lärarkandidater vid intagningarna till lärarhögskolan och folkskoleseminarierna upphäves, torde det icke vara

osannolikt, att de kvinnliga inträdessökandena med stöd av sina ofta bättre skolbetyg kommer att vinna inträde i större antal än sina manliga medsökande. Överstyrelsen är icke övertygad om att detta är önskvärt ur skolans synpunkt. I detta sammanhang bör erinras om att de kvinnliga lärarna ändå kommer att dominera bland klasslärarna, om man ser på låg- och mellanstadiet, alltså årskurserna 1—6, som en enhet. Tidigare var utbildningen till småskollärare förbehållen enbart kvinnor, men genom beslut av 1957 års riksdag äger numera även män tillträde till denna utbildning. Hittills har emellertid mycket få manliga inträdessökande anmält sig till och vunnit inträde på småskollärlinje.

Överstyrelsen förutsätter att 1960 års lärarutbildningssakkunniga också kommer att uppmärksamma frågan om proportionen mellan manliga och kvinnliga lärarkandidater på folkskollärlinje vid lärarhögskolor och folkskoleseminarier. I avvaktan på resultatet av lärarutbildningssakkunnigas utredning och med hänsyn till vad som ovan anförts anser sig skolöverstyrelsen och styrelsen för lärarhögskolorna icke böra förorda bifall till motionen II: 381.

Utskottet. Det problem som upptagits till behandling i motionen II: 381 synes enligt utskottets mening vara av den art, att det förtjänar att närmare undersökas i ett större sammanhang. Den av 1960 års lärarutbildningssakkunniga bedrivna utredningen skall enligt den 30 september 1960 givna direktiv i princip endast omfatta utbildningsorganisationen i vad den rör ämnes- och klasslärare. Då frågan om proportionen mellan manliga och kvinnliga lärarkandidater nära ansluter till frågan om utbildningsorganisationen, finner utskottet det lämpligt, att utredningens direktiv vidgas att omfatta även det förra problemet.

Utskottet förordar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet anför.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av motionen II: 381, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anför.

Stockholm den 14 november 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 160.

Reservation

av fröken *Karlsson*.